

גנות. "הייתי מומחית
בלהיכנס לקו האש"

"אני ממש עצובה על מה שקורה. המערכת לא נקייה"

שופטים שפוסקים בתיקים שהם לא דנו בהם, שופטים שנפגשים עם פוליטיקאים בחשאי ומטרידנים שזוכים להגנה ומתקדמים לערכאות הגבוהות. בראיון גלוי לב, השופטת בדימוס דליה גנות מספקת מבט נדיר אל אחורי הקלעים של כס השיפוט

איתי רום: צילום: אבישג שאר-ישוב

בספטמבר 2016 התקיימה ישיבה נפיצה במיוחד של הוועדה לבחירת שופטים. הדיון התחיל בנעימים: איילת שקד, אז שרת המשפטים ויו"ר הוועדה, הקריאה שיר שכתב שמעון פרס, נשיא המדינה שעתה זה הלך לעולמו. בהמשך אושרו בזריזות כמה מינויים שסוכם עליהם מראש. אלא שאו, במפתיע, הונח על השולחן דרישת הפוליטיקאים להיפגש עם שופטים שמועמדים לקידום. "עורכי הדין פו" גשים את השופטים", אמרה שקד, "זה לא הוגן שחברי הכנסת לא יפגשו אותם".

שופטי העליון נחרדו. "אני חייבת להגן על השופטים מפני פוליטיזציה", אמרה הנשיאה אז מרים נאור, "מבחינתי זה קו אדום". גם חברים אחרים בוועדה התנגדו בתקיפות: "מה יקרה אם נראה כל יום תמונה בעיתון של שופט נכנס לח' בר כנסת זה או אחר?"

תמונות כאלה אינן נראות בעיתונים, אך לא מפני שאין מה לצלם. "רשמית המערכת אסרה לפנות לפוליטיקאים, אבל מתקיימים מפגשים איתם", מספרת דליה גנות, עד 2016 שופטת בכירה בבית המשפט המחוזי בתל אביב. גנות יכולה להעיד ממקור ראשון על האפקטיביות של לובינג פוליטי: "כשהייתי סגנית נשיא בית משפט השלום, חשבת שהייתי שופטת מצוינת וניסיתי הרבה זמן להתמנות למחוז. לא רציתי ללכת לפוליטיקאים, חשבת שהכישורים שלי מדברים בעדי. אבל לא הלך לי. נפגשתי עם נשיא העליון אהרן ברק, הוא אמר 'את נהדרת, בוודאי שתתמני' – ולא נבחרתי. הכנתי שאם לא אפנה לפוליטיקאים, לא אקודם. ואז מישהו עשה לי חיבור עם פוליטיקאי".

מי?
"לא אנקוב בשמו. נפגשתי איתו, הוא קרא פסקי דין שלי, התרשם ממני – ובוועדה הבאה מוניתי".

אם לא היית מעגלת כאן פינה, לא היית מתמנה למחוזי?

"בטח לא באותו שלב. זה מאוד הכעיס אותי. נעלבתי. למה אני צריכה ללכת בדרך עקלקלה כדי להתקדם, כשמגיע לי בדרך המלך? זה נורא מדכדך, נורא פוגע במוטיבציה. המערכת לא נקייה, והמינויים מאחורי המיניוים הרבה פעמים פוליטיים ולא ענייניים. מי שקרוב לצלחת

מצליח להתמנות".

מה היה במפגש עם אותו פוליטיקאי? הוא בירר מה דעותיך הפוליטיות?

"אני זוכרת שהוא ידע על פסקי דין שכתבת, ושוה מאוד הפתיע אותי לטובה. במקרה שלי לא הוחלפה מילה על פוליטיקה".

ומה שמעת משופטים אחרים על המפגשים שלהם עם פוליטיקאים?

"במקרים שהיה נודע למערכת שמישהו הלך לפוליטיקאי, היו שיחות וניזופות וכעסים גדולים מאוד. אף אחד לא מדבר על זה. זה דבר שכל אחד שומר לעצמו, אבל אתה רואה את המיניוים, ואתה מבין שיש להם קשר ישיר לזיקה הפוליטית. לב השחיתות הוא שהמינויים מתנהלים במחשכים".

אלה לא רק המינויים. ככלל בתי המשפט הם מערכת שאחורי הקלעים שלה נחשפים מעט מאוד, מעט מדי. בזמן כהונתם נאסר על השופטים להתראיין, ורובם המכריע שומרים על שתיקה גם אחרי הפרישה. גנות החליטה לחרוג מהקו המקובל. "כשתבקש תגובות בטח יגידו לך שאני מתוסכלת מזה שלא מינו אותי לנשיאת המחוז. זה ממש לא העניין. החלטתי לדבר דווקא כי המערכת חשובה לי ואני אוהבת אותה – ואני רוצה שהיא תהיה טובה ונקייה יותר".

אחרי קרוב ל-30 שנה במערכת, לגנות יש לא מעט מה לספר. למשל, על הפעם שהיא שבה דיווחה לשופט מיכאל שפיצר, אז מנהל בתי המשפט, על שופט שהטריד מינית. "יום אחד הגיעה אליי אחת הקלדניות בבית המשפט בככי. היא סיפרה שהשופט ליטף לה את הרגליים מתחת לדוכן. פניתי למנהל בתי המשפט ודיווחתי על המקרה. הוא אמר לי, 'אני מאוד מודה לך, זה מאוד חשוב, טוב שאמרת לי ואנחנו נטפל בזה'".

ואיך זה טופל?

"לא קרה כלום. לא נעשה עם זה שום דבר, ואותו שופט קודם. זה מייאש. המסקנה היא שאולי בפעם הבאה צריך להדליף דבר כזה לעיתונות".

למה לדעתך לא עשו עם זה כלום?

"לא רוצים ללכלך את השם של מערכת

המשפט".

זו הפעם היחידה ששמעת על הטרדות מיניות מצד שופטים?

"לא. היה עוד שופט ששמעתי על הטרדות מיניות שהוא ביצע".

כלפי עובדות או כלפי שופטות?

"כלפי כל מי שעברה לידו. גם הוא קודם".

גנות, שחגגה אשתקד 70, התבלטה תמיד כשופטת אמיצה ולא שגרתית. גם אוהביה וגם יריביה מסכימים כי היתה חרוצה מאוד, שלא לומר מכורה לעבודה. במשך השנים עסקה בתיקים מגוונים, כולל פשע חמור, אולם את מרב המוניטין צברה כשופטת הבכירה בתל אביב בתחום תביעות הפיצויים (נזיקין) – ובייחוד בתיקי רשלנות רפואית. הסגנון הישיר והלא תמיד פורליטיקלי קורקט שלה הציב אותה לא פעם במרכז של סערות ציבוריות (ראו מסגרת), או בלשונה: "הייתי מומחית בלהיכנס לקו האש".

הסבר לנטייה הזאת אולי אפשר למצוא בכיורגריה האישית שלה. היא גדלה בנתניה לאב שהיה נהג אוטובוס וכמעט שלא שהה בבית, ולאם עקרת בית, ניצולת אושוויץ שנאבקה כל חייה בשדים משם. "היא ניצלה מהמחנה, אבל למרבה הוועה נשארה שם מבחינה מנטלית. יש לי אחות אחת, ושתינו היינו חשופות כל ילדותנו ונעורותנו להתעללות שלה. זו היתה שגרה, כמה פעמים ביום, על כל דבר. או אני לא מפונקת".

הילדות הזאת השפיעה עלייך מאוחר יותר כשופטת?

"לא ידעתי להיות סלחנית. אנשים שהופיעו בפניי הרבה פעמים היו מנסים להעצים נוקים או להפריז בצרות שלהם, ואני אמרתי 'צרות כאלה? אני הייתי מסתדרת'. שופט הוא בן אדם, וזה משפיע".

לצה"ל התגייסה בשלהי שנות ה-60, ימי מלחמת ההתשה, ושירתה כאחראית מכ"מ בסניף בהמשך הוצבה בכור בקריה, ושם הכירה את מרדכי גנון, לימים בעלה. לאחר השחרור למדו שניהם משפטים והחלו לעבוד יחד כעורכי דין. גנות לא חלמה או על שיפוט, ולא זו בלבד אלא

גנות גדלה בנתניה לאב שהיה נהג אוטובוס ולאם עקרת בית, ניצולת אושוויץ שנאבקה כל חייה בשדים משם. "היא ניצלה מהמחנה, אבל למרבה הזוועה נשארה שם מבחינה מנטלית. הילדות שלי היתה שגרה של התעללות שלה, אז אני לא מפונקת"

"בהדרכה לשופטים אמרו לנו שלשופט אסור ללקק גלידה ברחוב, ואסור לאכול פלאפל, שלא תיזל לו הטחינה. וגם – אסור ללכת ברחוב עם מכנסיים קצרים."

והקפדת על הכללים?

"ליקקתי גלידה ברחוב ואכלתי פלאפל בהנאה גדולה ואכלתי יותר גדולה"

"היתה שופטת פלילית שהתבקשה לפסוק בתיק מיסוי. תיקי מיסוי מאוד מורכבים, אז אמרתי לה 'תני לי, אני אכתוב את פסק הדין בתיק שלך'. כשסיימתי ביקשתי שתקרא לפני שהיא חותמת, כי שיניתי שם הלכה משפטית. היא אמרה שהיא לא מבינה בזה כלום וחתמה"

שמהר מאוד היא החליטה לעזוב את העבודה לטובת גידול שלושת ילדיה. "עבדתי עם בעלי תקופה קצרה, ואז ישבתי בבית 12 שנה."

למה?

"ב-1944 הגרמנים אספו את כל יהודי הונגריה בתחנות הרכבת לקראת הנסיעה לאושוויץ. אמא שלי היתה שם עם אחותה, שהיו לה שני ילדים קטנים. כל אחת החזיקה ילד. בזמן שהן עמדו על הרציף, עברו חיילים גרמנים ותלשו את הילדים מזרועותיהן. אמא שלי סיפרה תמיד שהיא עדיין שומעת את זעקות הילדים, שלא נמצאו מעולם. הסיפור הזה כל כך השפיע עליי, שאמרתי לעצמי, 'אני אדאג שבילדים שלי אף אחד לא ייגע'."

ב-1989, כשהילדים גדלו מעט, עקרות הבית הספיקה לה, היא התמודדה בהצלחה במכרו וב-עקבותיו מונתה לרשמת בבית משפט השלום בנתניה. כעבור חמש שנים, ב-1994, החלה את דרכה כשופטת, בבית משפט השלום ברחובות. מההדרכה הקצרה שניתנה בזמנו לשופטים החדשים היא איננה זוכרת הרבה, חוץ מסיפור אחד: "הסבירו לנו איך להתנהג, מה מותר לשופט ומה אסור, ואני זוכרת שאמרו לנו שלשופט אסור ללקק גלידה ברחוב, ואסור לאכול פלאפל, שלא תיזל לו הטחינה. וגם – אסור ללכת ברחוב עם מכנסיים קצרים."

והקפדת על הכללים?

"ליקקתי גלידה ברחוב בהנאה גדולה ואכלתי פלאפל בהנאה עוד יותר גדולה. זה היה נורא מגוחך."

היום את צוחקת על זה, אבל אז זה נראה הגיוני?

"אף אחד לא אמר מילה. אתה שופט שרק התמנית, ואתה מתייחס לכל דבר ביראת קודש". בהדרגה התוודעה גנות לפער שבין הטהרנות התיאורטית ובין המציאות בשטח. היא קודמה לסגניתו של נשיא בית משפט השלום בראשון לציון, יהודה פרגו, ושם גילתה לדבריה שופטים מפוחדים ומאוימים. "הוא עשה לנו טרור ברמות שאי אפשר לתאר. הבהיל את כולם, איים כל הזמן. היתה שם התעמרות קבועה בשופטים. היה שופט שיצא ממנו פעם עם דמעות".

לדברי גנות, מעבר לסוגיית יחסי האנוש, הבעיה היתה שהנשיא נהג להתערב בהחלטות תיהם של השופטים, הרבה מעבר למקובל. "הוא היה בודק את הפרוטוקולים של השופטים, שואל 'למה כתבתם ככה, למה לא כתבתם אחרת'. זה אסור שופט חייב להיות עצמאי לחלוטין. לא ייתכן שאתן החלטות כזאת או אחרת כי ככה רוצה הנשיא".

כשמופעלים על שופטים לחצים מוגזמים, אומרת גנות, הדבר עלול להשפיע גם על הטיפול שלהם בתיקים. "הנשיא בראשון לציון היה אומר לשופטים, 'תתייחסו לתיקים כמו למכל תפוזים שצריך למלא'. להספיק כמה שיותר פסקי דין. הכמות חשובה מהאיכות. זה היה מחריד".

זה לא נשמע טוב להתייחס לתיקים כמו למכל תפוזים, אבל הרי יש חשיבות לכך ששופטים יעבדו מהר יותר ולא ייגרם עיניו דין.

"יש הבדל בין להמריץ שופטים להספיק, לבין לעשות את זה בדרך כזאת".

המציב בראשון לציון היה קיצוני, אולם הב-עיה איננה שם בלבד. ככלל, היא אומרת, "מספר

התיקים שאתה שומע ומספר פסקי הדין שאתה נותן – אלה הדברים המכריעים בהתייחסות המערכתית אליך כשופט. הכי חשוב שתשמע הרבה תיקים ושיתן פסקי דין בזמן".

ולמה זה גורם?

"יש שופטי שלום שרוצים להתקדם, והם אנשים איכותיים שרצו שפסקי הדין שלהם יהיו הרבה יותר איכותיים, אבל הלחץ הבלתי נפסק להספיק עוד ועוד תיקים, לכתוב עוד פסקי דין, גורם להם להתפטר".

מה זה אומר להתפטר?

"להעמיק פחות בתיק".

אדם שמגיע לבית המשפט יכול להיות שקט שהשופט יקרא את החומר ויבחן אותו כראוי?

"אני לא יודעת אם השופט לא יסתכל בכלל על החומר, אבל יש מצבים שאולי הוא רק ירפה רף עליו".

היו גם מצבים שבהם שופטים פשוט הפסיקו לטפל בתיקים. "כשבית המשפט בבת ים נסגר קיבלנו ממנו תיקים. הלכתי עם עוזרים משפטיים לבדוק מה קורה שם, ומצאתי תיקים בני 20 שנה שוכבים בארונות. אף שופט לא דן בהם. מטורף. זימנתי את הצדדים בתיקים האלה, וזה היה נורא מצחיק. אנשים לא זכרו על מה הם רבים, אמרו לי, 'אני כבר לא זוכר על מה תבעתי'. בתוך חודש סגרתי מאות תיקים, לא כי אני כזה גאון אלא כי אנשים אמרו, 'יאללה, נגמור את זה, מה שתציעי ניקח'."

בתוצאות האבסורדיות של העומס נתקלה גנות לא רק בבתי משפט בפריפריה, אלא גם בבית המשפט המחוזי בתל אביב, שאליו קודמה ב-2007. "יום אחד", היא משחזרת, "קיבלתי לטיפול תיק של שופט אחר, והתבקשתי לכתוב בו פסק דין".

למה? איפה היה השופט שניהל את התיק?

"הוא עבד בבית המשפט, אבל היו לו המון פיגורים. כששאלתי שופטים אחרים מה זה הדבר הזה, התברר שנמצאו הרבה תיקים עם עיכור בים משמעותיים, וחילקו אותם בין כל השופטים במחוזי".

זה הגיוני?

"זה מאוד לא תקין. כששופט מנהל תיק שיש בו מחלוקת עובדתית, הוא צריך להתרשם מהעדים, להתרשם מבעלי הדין. ההתרשמות האישית מאוד חשובה, אתה לא יכול לפסוק בלעדית. פה קיבלתי פרוטוקול וסיכומים, בלי אפשרות לדעת על מי מהדוברים אני יכולה לסמוך ועל מי לא".

השופטים מצדם יישרו קו עם הנשיאות וכתבו פסקי דין במקום הקולגות שלהם שניהלו את התיקים. "היה הרבה כעס. שופטים אמרו שיוצא שמי שעצלן לוקחים ממנו את התיקים, ומי שחרוץ מקבל עוד".

כלומר המחאה לא היתה על עיוות הצדק בכך ששופט פוסק בתיק שהוא לא דן בו?

"נכון. השופטים מחו על כך שזה מפיל עליהם עוד עבודה. אף שופט לא דיבר על הסורגיה העקרונית, וגם אני לא מחיתי".

למה?

"הייתי חדשה בבית המשפט. אמרתי לעצמי שאני לא אשקיע עכשיו אנרגיה בלריב עם כל

צילום: דודו בכה, אילן אסיי, עופר וקנין

ברק, אלשיך, אורנשטיין ונוה. "בטח יגידו שאני מתוסכלת מזה שלא מינו אותי לנשיאת המחוז. זה ממש לא העניין"

כיצד הפכה גנות לאויבת של Me Too?

"המתלוננות בתיק הזה תיארן אונסים מאוד אלימים, תיאורים מחרידים", אומרת גנות. "זה מסוג האונס שאישה הולכת למש-טרה. זה לא שהדעה שלי מיושנת. אני יודעת עת שלא תמיד הולכים, ואני יודעת שלפעמים הולכים אחרי יומיים או אחרי שנה. אבל פה הן החזיקו את זה שנים".

ראינו בקמפיין Me Too עדויות על מעשים מלפני 30 שנה.

"אבל הן לא הגישו תביעה. הנשים האלה תבעו וביקשו כסף".

כתבת גם כי "תיאור עקבי של התרחשות האונס הוא קריטי להוכחת התביעה" — אבל הפסיקה המקובלת כיום היא שטבעי שיהיו סתירות בעדות של נאנסת.

"הסתירות כאן היו איומות ונוראות. איפה זה התרחש, מתי — כל פעם היה סיפור אחר. ולא היה מצב שהן אמרו 'אני לא זוכרת'. הן אמרו 'בוודאות מוחלטת זה היה ככה', רק שבכל מקום זה היה אחרת".

במקרה הזה, אכן ספק רב אם המתלוננות היו ראיות לאמון. כשפורסמו הפרטים המלאים התברר שהן שכרו יחצן, מוטי מורל, שהכין עבורן קמפיין השחרה נגד הנתבע בשם "תוכנית הנאנסות". בית המשפט העליון ביקר כמה מקביעותיה של גנות, אולם קיבל את מסקנתה שנרקמה כאן עלילה.

"אני מכבדת את ארגוני הנשים, אבל לפעמים הם מנצלים את מעמדם ועושים דברים שמוזיקים לנשים. על כל תיק הם מתנפלים כאילו מי יודע מה. פה נתפר תיק. קבוצת אנשים מתארגנת להרוס למישהו את החיים. זה לא שחלילה לבי קהה בנאנסות".

הגישה הרווחת בשנים האחרונות היא שקודם כל צריך לתת אמון במתלוננות.

"צריך לבדוק כל תלונה ולנסות לאמת או לשלול אותה. אם אני אומרת שגנבו לי משהו מהבית, אתה לא תגיד 'הגישה היא להאמין לך'. למה בעבירות מין כן?"

זהבה גלאון האשימה אותה ב"קהות חרשים ואטימות", עו"ד רוני אלוני-סדובניק פרסמה מאמר נגדה בכותרת "כבוד השופטת, כבוד הזונה", ועשרות מפגינות התקהלו מחוץ לביתה כשבידיהן שלטים כגון "ריאליטי חדש בערוץ 2: דליה והסרורים" (גנות: "הן גם מילאו לי את תא הדואר בטמפונים משרמיים. זה היה הווי").

בהחלטה שעוררה את הזעם האדיר הזה, הורתה גנות לשחרר בערכות כמה נאשמים בסחר בנשים — ומשפט אחד שהופיע בה הצית את עיקר האש: "מהעדויות עולה כי הן המשיבים (הנאשמים) והן המתלוננות התייחסו לעבודת המתלוננות בונות כמקום עבודה רגיל ונורמטיבי... ומשכך, אך טבעי הוא כי מעסיקה... כעסו עליהן כשלא יכלו או לא רצו לעבוד, הן בשל היותן במחזור חודשי או בשל אי-רצונן לעבוד מסיבותיהן הן".

בפרסומים בתקשורת נשמטו המילים הראשונות ("מהעדויות עולה") ובכך, טוענת גנות, נגרם לה עוול — זה לא שהיא עצמה סבורה שטבעי לכעוס על אישה בזנות שמסרבת לעבוד במחזור, היא רק צייטה את הסרורים. גנות דיברה או עם נשיאת העליון דורית ביניש, וביקשה שהמערכת תצא להגנתה. "הנשיאה אמרה לי שתפנה לתקשורת, תדרוש הבהרה, אבל לא קרה דבר".

בתור השופטת הבולטת בתחום תביעות הנוזיקין, דנה גנות בתביעות רבות של קורבנות תקיפה מינית. באחד התיקים חייבה פיצויים דווקא נשים שטענו שנאנסו, וקבעה ששיקרו. לגבי אחת מהן כתבה שהיא "התאכזבה מכך ש'חדר וגמר מהר'... התגורבה הטבעית של אישה בגירה אשר נאנסת היא להגיש תלונה במשטרה". בארגוני הסיוע טענו שקביעותיה "מחזירות אותנו עשרות שנים אחורה".

העולם. אני לא אשת ריב ומדון, וגם אם אני לא אוהבת משהו, אני אעשה את זה כי נאמר לי לעשות. אני זוכרת שאמרתי לשופטת שישבה איתי בלשכה שאני לא מבינה את הסיפור הזה, ושוה לא נכון לעשות דברים כאלה מבחינת הדין — אבל זה היה דיבור בינינו ובוזה זה נגמר".

היית אומרת שבקרב השופטים היתה תרבות של שתיקה?
"היתה תרבות של שתיקה".

גנות מספרת על מקרה שבו קיבלה עליה לכ' תוב פסק דין בתיק שנמסר לטיפול של קולגה שלה — ואחר כך אותה שופטת רק חתמה על פסק הדין, בלי להבין אותו ובלי להכיר את התיק. "היא היתה מאז ומתמיד שופטת פלילית, והיא התבקשה לתת פסק דין בתיק מיסוי. תיקי מיסוי מאוד מורכבים, וזה היה תיק רציני, חבל על הזמן. אני עסקתי קצת בהתחלה בתיקי מיסוי, אז אמרתי 'תני לי, אני אכתוב את פסק הדין בתיק שלך'. כשסיימתי ביקשתי ממנה לקרוא לפני שהיא חותמת, כי שיניתי שם הלכה משפטית. היא התחילה לקרוא ואז אמרה שהיא לא מבינה בזה שום דבר והיא סומכת עליי, וחתמה. רצה הגורל וערערו על פסק הדין הזה לעליון, והעליון אישר את שינוי ההלכה".

לדברי גנות, עומס התיקים הוא אחת הסיבות שבגללן לא נוצרות הרבה חברויות בבית המשפט. "פעם בשבוע יש התכנסות אצל הנשיא — מקבלים כיבוד, מדברים, שותים, אוכלים. קשקוש. היו שופטים שחוץ מזה היו נפגשים עוד פעם בשבוע בלשכות ושותים קפה, מפטטים חצי שעה".

מתייעצים על החלטות?

יש כאלה שמתיעצים על החלטות, יש כאלה שלא".

שאלת החברות והקולגיאיות בין השופטים הוצפה בפרשה שחוללה סערה בקרב שופטי המ' חווי בתל אביב. זה היה כשנציב התלוננות על השופטים קבע כי ורדה אלשיך, סגנית נשיאת בית המשפט ואחת השופטות הבולטות בישראל, הכניסה שלא כדין שינויים בפרוטוקול של דיון. גנות נחרדה ("פרוטוקול הוא הדבר החשוב ביותר במשפט, זה ברמה של עבירה פלילית"), אך נשיא בית המשפט העליון אז, אשר גרוניס, התרגש הרבה פחות, והתנגד אפילו להעמדתה

“כשבית המשפט בבת ים נסגר קיבלנו ממנו תיקים. הלכתי עם עוזרים משפטיים לבדוק מה קורה שם, ומצאתי תיקים בני 20 שנה שוכבים בארונות. אף שופט לא דן בהם. מטורף. זימנתי את הצדדים בתיקים האלה, ואנשים לא זכרו על מה הם רבים”

גנות ספגה ביקורת מנציב התלונות לאחר שכתבה כי “הנתבע, כמו רופאים רבים, יהיר ומתנשא”.
הנציב כתב שזו אמירה “מיותרת ופוגענית” את מתחרטת?
“לא. כנראה שלא הייתי צריכה להגיד את זה, אבל אני אוהבת להגיד את האמת”

“המזכרים הסודיים שהמשרה מציגה לשופטים היו בעיניי דברי אלוהים חיים. מעולם לא פקפקתי בהם. בדיעבד זו היתה טעות איומה. הלכתי אחורה וראיתי במזכרים כל מיני אמירות של המשטרה, והבנתי שבהרבה יותר ממקרה אחד הם היו לא מדויקים עד שקריים”

לדין משמעתי. את המקרה סיכם הנשיא בהודעה לקונת: “הבהרתי לכבוד השופטת אלשיך כי אני רואה בחומרה את שאירע, והזהרתי מפני הישנות מקרים דומים בעתיד”.
גם כמה מהקולגות בבית המשפט המחוזי, מספרת גנות, לא בדיוק התנערו ממעשיה של סגנית הנשיאה. “השופט איתן אורנשטיין ניסח מכתב תמיכה בה והעביר אותו בין כל השופטים. זה מאוד הפתיע אותי, כי היא עשתה דבר אסור לחלוטין. סירבתי לחתום, ואו אורנשטיין אמר לי, ‘איוו מין חברה את?’ אמרתי לו שחברות לחוד ומעשים כאלה לחוה. אני אעזור לה בכל מה שאני יכולה, אבל לא אביע תמיכה במה שהיא עשתה”.
הסירוב לתמוך בה היה לקיחת סיכון מבחינתך?
“כן. היא היתה שופטת עם המון כוח, והדיבור היה שאורנשטיין יתמנה כנשיא בית המשפט”.

ב-2016 הדיבור היה למציאות, כשאורנשטיין נבחר לנשיא לאכותה של גנות, שהתמודדה מרלו. בינואר אשתקד נחשפה התכתבות מאותם ימים בין אורנשטיין ובין אפי נוח, אז יו”ר לשכת עורכי הדין, וזו העלתה סימני שאלה גדולים סביב המינוי.

“השבוע אני אצל ועדת האיתור”, כתב נוח, והשופט הבכיר השיב: “תשמור עליי... סומך עליך”. נוח בתגובה הבטיח כי יילחם למענו, אך הזכיר לאורנשטיין שכנשיא יהיה עליו לקיים “התחייבות” כלשהי “לטובת ציבור הנוי קיסטים” (עורכי הדין העוסקים בתביעות נוי קין, שנוה הוא אחד הבולטים שבהם). תגובת השופט: סמיילי קורץ.

בהנהלת בתי המשפט מסרו אז בשם הנשיא אורנשטיין כי “לקראת גיבוש עמדת הלשכה לעניין המועמד המומלץ על ידה לנשיאות, קיים נוח שיחות עם המועמדים השונים”. לפי גנות, זו היתה תגובה שקרית. “זו לא האמת. אפי לא נפגש איתי ולא דיבר איתי, וממה שאני יודעת גם לא עם האחרים. אולי הוא נפגש עם אורנשטיין”.

בהמשך התגובה נטען שה“התחייבות” המסורתית שהזכיר נוח היתה בסך הכל הבטחה לשפר את התמקצעות שופטי המחוזי בתחום הנויקין, על רקע ריבוי תלונות על התנהלותם. גנות, שהיתה השופטת הבכירה בתחום, התפוצצה מכעס וכתבה לאורנשטיין: “היחיד שהיו לו תלונות היה אפי נוח, שניסה לנצל את מעמדו בגסות רוח ובבוטות... מעולם לא הערכת את אפי בשל התנהלותו העקומה, מעולם לא נמנית על מלחכי הפנכה שנהו אחריו ובעיקר בותי לו. האם זה האיש שלמענו היית מוכן להוציא לתקשורת הודעה מסולפת שאיננה אמת?”

“איתן אדם ראוי והוא היה נשיא טוב”, אומרת כעת גנות, “אבל הדרך שבה אני נחסמתי והוא השתחל לתפקיד מאוד לא תקינה. ככה לא ממנים נשיא. אפי נוח רצה את הראש שלי. יושב אדם כזה, מושך בחוטים, ועל פיו יישק דבר. זו השחיתות בהתגלמותה. לא מונית כי הייתי מאוד מסוכסכת איתו”.

ואורנשטיין מונה כי הוא היה במצב הפוך, ביחסים חבריים עם אפי?
“נכון, זו המסקנה”.
איילת שקד בחרה בו אחרי המלצה של

ועדת איתור בראשות שופט העליון יצחק עמית. אפי נוח קבע ליצחק עמית מה להחליט? “לא, אבל שופטי העליון כפופים לנשיאה, ולנשיאה יש דיבור עם השרה. אני חושבת שמלכתחילה ההחלטה היא בידי השרה והנשיאה. ועדת האיתור היא סוג של קישוט”.

הסכסוך בין גנות לנוה מדגים היטב את ניגוד העניינים המובנה בשיטת המינויים: מצד אחד שופטת שחושקת בקידום, ומצד שני יו”ר הלשכה שבכוחו לחרוץ את גורלה בעודו מייצג מולה לקוחות. “אפי הופיע אצלי הרבה באולם. קודם כל, באופן עקרוני הוא היה מאחור. הוא גם אף פעם לא הגיש כתבי טענות בזמן. הוא היה מרשה לעצמו, בגלל כוחו הפוליטי. זה מאוד הכעיס אותי והערתי לו אינספור פעמים. הוא היה מגיע עם עיתונאי ועם צלם, פמליה. אמרתי לו ‘אדוני, אולם המשפט זה לא קרקס, בבקשה שהצלם ייצא’. או הוא ענה ‘גברתי, הבאתי אותו בשביל לצלם את גברתי’. אמרתי לו שאני מעריכה את זה אבל מותרת, והוא לא אהב את זה. אף שופט לא העז לדבר אליו ככה”.

למה?

“פחדו ממנו. שופטי שלום בטוח פחדו ממנו, כי כולם ידעו: אם הוא לא ימליץ על מישהו – הוא לא יתמנה. הייתי שומעת על מקרים ששופט התרגו על מישהו מהמשרד שלו, ואז היה מגיע אפי ודופק על השולחן”.

לדברי גנות, “השיא היה כשיום אחד הוא טען בפניי בתיק, והטלפון שלו צלצל. הוא אמר ‘רק רגע גברתי’, וענה לטלפון. לסתי נשמטה. נדהמת, לא האמנתי. הוא סיים את השיחה ואז שאלתי אותו אם זה מה שאדוני יו”ר הלשכה מלמד את הדור הצעיר. הוא ענה שדווקא בגלל שהוא יו”ר הלשכה יש לו הרבה מאוד דברים לעשות, אז אמרתי לו שאולי הוא לא צריך להופיע באולמות. הוא התרגו ברמות שלא ייאמנו. הוא היה מאוד נסער שהעונתי להגיד את זה”.

גנות סיפרה אז על הדיאלוג הזה לידיה, גם הוא שופט בכיר “הוא אמר לי ‘זהו, את גמרת. לא תתמני יותר לכלום’. אמרתי לו ‘אל תגזים, הצחקת אותי עכשיו’”. בדיעבד, היא סבורה שהצדק היה איתו. “מאותו רגע שאמרתי לאפי נוח את האמת בפנים באולם, לא הייתי קיימת יותר, זהו”.

גנות משוכנעת כי הליך בחירת נשיא המחוזי היה נגוע בשיקולים זרים, גם לאור מידע שהגיע אליה על שיחות שהתקיימו באותם ימים בין נוח לאיילת שקד. נוח אמר אז לשרה כי אסור לקדם את גנות לנשיאה, וכינה אותה אפס. “גם אפי לא חשב שאני שופטת אפס, תאמין לי. זה מראה שהמלצתו לשרה לא עניינית”. באותו הזמן, כדי לשכנע את שקד לתמוך באורנשטיין, הסביר לה נוח כי אין ממש בשמועות שמדובר – רחמנא ליצלן – בשמאלן.

בנובמבר 2017 סיפקו מצלמות התוכנית “עור בדה” ראיות יוצאות דופן לעוצמתו של נוח, כש תיעדו שורת שופטים מחזרים אחריו בכנס הלשכה באילת באופן מכיר למדי. “זה לא הפתיע אותי”, אומרת גנות, “לא בעצם האמירות ולא כפרסונות המעורבות”. גם היא נהגה לבוא לכנסים הללו ולתת הרצאות. “שופטים מאוד אוהבים להתגאות בכך שמזמינים אותם להרצות

”החלטה של ברק לפסול אותי היתה מגוחכת, חשבת שאולי אחד העוזרים שלו כתב אותה”

באחת הפעמים שבהן דנה גנות בתביעה נגד כלל ביטוח, דרש התובע את פסיקתה למה שבענה שבעלה מייצג את החברה בתיקים אחרים. גנות סירבה, אך כשהסור גיה הגיעה לפתחו של נשיא העליון דאז, אהרן ברק, הוא קיבל את הטענה בנימוק ש”שופט הנחזה כמי שנגוע במשוא פנים עלול להכתיב את כלל המערכת”.

לדברי גנות, ”זו היתה החלטה כל כך מגוחכת, שחשבת שאולי אחד העוזרים המשפטיים כתב את זה וברק לא קרא בכ”ל וחתם. כל חברות הביטוח מיוצגות על ידי המון עורכי דין. בעלי אחד מהם. לה” גיד שדעתי מוטה בגלל זה, זה הווי”.

אבל יש לך אינטרס שכלל תיתן הרבה תיקים לבעלך כי זה מעשיר אתכם, ואם תפסקי נגדם אולי לא ייתנו לך תיקים.

”כן, אבל זה לא עובד ככה. בעלי קיבל תיקים בוכות עצמו”.

אני מניח שלא קל לקבל פסיקה כזאת מאהרן ברק.

”זה לא הלחיץ אותי, זה עורר גיחוך. מה גם שיש כל כך הרבה ניגודי אינטרס סיים בבית המשפט העליון, שהצחיק אותי שהוא כתב דבר כזה”.

זה מוסר כפול?

”בוודאי”.

בהמשך, אגב, הפכה דורית ביניש את החלטת ברק ואישרה לגנות לדון בתיקים של כלל. אגב, ביקורת דומה על ניגוד עניינים נמתחה באחרונה גם על נשיאת העליון הנוכחית, אסתר חיות – שגם בע”ה ייצג כעורך-דין את כלל.

במקרה אחר ספגה גנות ביקורת מנציב התלונות על שופטים, לאחר שכתבה כי ”הנתבע, כמו רופאים רבים, יהיר ומתנשא”.

ארגון רופאי המדינה דרש בתגובה לאסור עליה לדון בתיקי רשלנות רפואית.

הנציב כתב שזו אמירה ”מיותרת ופוגענית”.

את מתחרטת?
”לא. זה לא פוליטיקלי קורקט, וכנראה שלא הייתי צריכה להגיד את זה, אבל זו האמת. אני אוהבת להגיד את האמת”.

מוסד הנציבות – שווה משהו?
”לא. אולי הוא שווה אצל שופטי שלום, כי יכול להיות שהערה או נזיפה מהנציב תפריע אחר כך לשופט להתקדם, אבל זה תלוי בכמה שופט מקושר”.

אם השופט מקושר, גם החלטה חריגה לא תתקע אותו?
”זה ממש לא מה שיתקע אותו”.

ואיפה הפרקליטות בסיפור הזה?
”אני לא חושבת שהפרקליטות נתנה יד למה שהשוטרים עשו, אבל היא כשלה בפיקוח, היתה רשלנות”.

נגטו צעדים בפרקליטות נגד האחראים?
”הפרקליטה שטיפלה בתיק מונתה אחר כך לשופט”.

ביקורת חריפה עוד יותר על הפרקליטות מתחה גנות בתביעה שהגיש נגד המדינה דורון זהבי, שנודע כ”קפטן ג’ורג’”. זהבי, אחד מחוקרי של מוסטפא דיראני, טען שהמדינה מסתירה קלטת שמפריכה את טענת המחבל כי הוא אנס אותו, והאשים במחדל את שי ניצן. המדינה הכישה קיום ראיות נוספות בתצהיר לבג”ץ, אולם התברר שהיו גם היו: ב-2011 נחשפה בתוכנית ”עובדה” קלטת שתיעדה את חקירתו של דיראני, וממנה התברר כי מי שחקר את המחבל בעת שהיה עירום הוא מפקד היחידה. התצהיר שהגיש המדינה לבג”ץ, פסקה גנות בעקבות זאת, ”לא כלל הצהרת אמת במקרה הטוב, ובמקרה הפחות טוב הוא כלל הצהרה כוזבת, עובדה שהינה חמורה להפליא”.

נעשה עם זה משהו? סנקציות נגד האחראים?
”לא שאני יודעת. זה שיא השיאים. תשמע, פרקליט מגיש תצהיר לבית המשפט העליון, הידיים רועדות לו. הוא אמור לוודא אלף פעם שמה שהוא כותב זה אמת. והתברר שלא. אז חשבת שאמות הספים ירעו. חשבת שימנו וע”ד בדיקה ושיעשו בדק בית בפרקליטות. אבל זה עבר. זה מחריד. תשמע, אני נורא עצובה על מה שקורה”.

תגובות

מדוברות הנהלת בתי המשפט נמסר בתגובה: ”הטענות בראיון נוגעות לתקופה שנפרסת על שנים ארוכות ונראה שהן באות על רקע אישי ולא ענייני. ועדות האיתור של בתי המשפט פועלות במקצועיות וכך פעלה ועדת האיתור במקרה זה. לפי החוק מינוי נשיא נעשה על ידי שר המשפטים בהסכמת נשיאת בית המשפט העליון, ועדת האיתור היא גורם ממליץ להם”.

תגובת השופט יהודה פרגו שנמסרה על ידי הדוברות: ”אין כוונתי להתעמת בעיתונות עם האומרת ועם המניעים האישיים העומדים מאחורי דבריה, שאינם תואמים את המציאות. ההתנהלות המוצלחת של שבעה בתי משפט שלום ושני בתי משפט לעניינים מקומיים במחוז המרכז בתקופת כהונתי כנשיא מדברת בעד עצמה”.

תגובת השופט מיכאל שפיצר שנמסרה על ידי הדוברות: ”השופט שפיצר, בכהונתו כמנהל בתי המשפט, טיפל באופן ענייני בכל תלונה. לא זכור לו המקרה המתואר, וככל שיימסרו פרטים נוספים נוכל להידרש לדברים לגופם. יש להצר על כך שהשופטת נצרה בלבה את הסיפור כמשך שנים עד לראיון”.

אפי נוה מסר בתגובה: ”הטענות חסרות בסיס. לא זכור לי עימות או יריבות אישית עם השופטת גנות. כל הגורמים הרלוונטיים בלשכה תמכו במועמדות אורנשטיין כנשיא המחוז, כיוון שסברנו שהוא המתאים והראוי ביותר. וע”ד האיתור עצמה המליצה על שני מועמדים אחרים. מי שהחליטו על המינוי הן שרת המשפטים ונשיאת בית המשפט העליון”.

באירועים האלה. באותה מידה, הלשכה רוצה להתהדר בהרצאות של שופטים. יד רוחצת יד”.

מה שופטים עושים כדי לקבל הזמנה להרצאות?

”יש שופטים שהלשכה רוצה אותם כי הם מקצוענים. אני ידעתי בכל כנס שאקבל טלפון, וקיבלתי. אבל יש שופטים שממש מתחננים לזה. מתחנפים לראש הלשכה”.

מה יוצא להם מזה?

”כבוד”.

עם כל הכבוד להרצאות, לא הן הסיבה העיקרית שמזרימה לאילת את צמרת עולם המשפט. ”זה המון מינגלינג. לא אהבתי את הכנסים האלה כי מעולם לא אהבתי לחזור על הפתחים. אנשים התחנפו לאנשים, ניסו להשיג הישגים. זה רע מאוד אם כדי להתקדם אני צריכה לבוא לשם ולהתלקק עם כל מיני אנשים”.

לפי גנות, חנופה לראש הלשכה איננה הדבר הבעייתי היחיד בסיפור הזה. הרצון בקידום, לדבריה, לעתים גורם לשופטים אפילו לשנות את פסיקותיהם. ”קח דוגמה: יש עכשיו מכה של גננות שמתעללות בילדים. בעיניי הענישה על זה צריכה להיות בעננים, אבל העונשים מאוד מתונים, לא בעננים בכלל. אחת הסיבות היא שהשופטים חושבים שבעליון יורידו את העונש ממילא”.

שופטים חושבים שצריך עונש חמור אבל פוסקים עונש קל יותר?

”כן, כי אולי יום אחד הם ירצו להתקדם, ולכן הם רוצים שיראו שהפסיקה שלהם יישרה קו עם העליון. הם אומרים 'נכון, מגיע לו ככה וככה, אבל בעליון יורידו את זה, אז אני מראש אתן עונש יותר נמוך”.

יש פסק דין שאת מתחרטת עליו?

”דנתי בומנו בתיק של מהומות קשות מאוד בשטחים, שבמהלכן אדם נורה מקליע גומי בעיניו ולא היה ברור מי ירה את הקליע הזה – כור חות מג”ב או המתפרעים עצמם. העברתי את התיק לבדיקה של פרופ’ יהודה היס (לשעבר ראש המכון הלאומי לרפואה משפטית – א”ר). הוא ניתח את כיוון הכדור, מאיפה הוא בא והוויית שהוא נכנס, והגיע למסקנה חד-משמעית שהכדור נורה מקרב המתפרעים, אז דחיתי את התביעה. לימים יצאו הסיפורים על בעיות בח”ו וות הדעת של היס, ושאלתי את עצמי אם הפסיקה היא היתה נכונה”.

מחשבות שניות התעוררו אצל גנות גם בעקבות אחד מפסקי הדין הכולטים שנתנה, שב”מסגרתו חייבה את המדינה לפצות צעיר ששהה חודשים במעצר בגין אונס, בגלל שק”רים בוטים של חוקרי המשטרה. המקרה גרם לה להרהר במקרים אחרים שבהם הורתה על מעצר חשודים בהתבסס על מזכרים סודיים שקיבלה מהמשטרה.

”המזכרים האלה היו בעיניי דברי אלוהים חיים. מעולם לא פסקתי באמיתות האמור במזכרים האלה. בדיעבד זו היתה טעות איומה. הלכתי אחורנית וראיתי בכל מיני תיקים כל מיני אמירות של המשטרה במזכרים, ובדיעבד הכנתי שבהרבה יותר ממקרה אחד הם היו לא מדויקים עד שקריים. ואתה מסתמך עליהם בעניינים עצומות. אני חושבת לעצמי, לכמה אנשים עשיתי עוול בגלל שקיבלתי את המזכרים האלה כמות שהם”.